

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ФАКУЛТЕТ
„СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И КОМПЮТЪРНИ НАУКИ“
КАТЕДРА „АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ“

ФУАД МОХАМАД КАСЕМ
ПРЕВЕНЦИЯ НА КОРУПЦИЯТА В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
НА РЕПУБЛИКА ЛИВАН (АДМИНИСТРАТИВНО-
УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ)

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“
по професионално направление
3.7. „Администрация и управление“,
докторска програма „Организация и управление
извън сферата на материалното производство“

Научен ръководител:

проф. д.с.н. Лоретта Парашкевова

Научен консултант:
доц. д-р Иво Стамболийски

Варна
2025

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ФАКУЛТЕТ
„СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И КОМПЮТЪРНИ НАУКИ“
КАТЕДРА „АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ“

ФУАД МОХАМАД КАСЕМ

**ПРЕВЕНЦИЯ НА КОРУПЦИЯТА В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
НА РЕПУБЛИКА ЛИВАН (АДМИНИСТРАТИВНО-
УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ)**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“
по професионално направление
3.7. „Администрация и управление“,
докторска програма „Организация и управление“
извън сферата на материалното производство“

Научен ръководител:

проф. д.с.н. Лоретта Парашкевова

Научен консултант:

доц. д-р Иво Стамболийски

Рецензенти:

проф. д-р Иван Димитров
доц. д-р Иванка Банкова

Варна
2025

Дисертацията е с обем 208 страници и се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък с литература и четири приложения.

Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст съдържа 17 таблици и 7 фигури. Списъкът с литературни източници се състои от 212 заглавия на английски и арабски език.

Дисертацията е обсъдена на катедрен съвет на катедра „Администрация и управление“ към факултет „Социални, стопански и компютърни науки“ на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“.

Авторът на дисертацията е служител в „Палестински национален фонд – Ливан“ и докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Администрация и управление“.

Защитата на дисертационния труд пред научното жури ще се проведе на 5 декември 2025 г. от 11,30 ч. в заседателната зала на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. Материалите за защитата са на разположение на сайта на университета www.vfu.bg, раздел „Докторанти“.

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Увод

Корупцията е дългогодишен ендемичен проблем, който пречи на управлението, икономическото развитие и социалната справедливост. Тя затруднява особено социално-икономическото развитие на Ливан и подкопава доверието на гражданите в държавните институции, като възпрепятства социално-икономическия растеж. Предотвратяването на корупцията е сложен проблем в Ливан, като се има предвид уникалната социално-политическа среда в страната, обусловена от мултикултурността и политическата динамика.

Въпреки сложността при идентифицирането на корупцията, ясно е, че сектори като приватизацията, обществените поръчки, лицензирането и данъчното облагане са най-уязвими към нея. Неясните правила, слабият административен контрол и ниското възнаграждение на длъжностните лица влошават проблема. Изготвянето на закони и тяхното правилно прилагане са най-важните фактори за решаване на проблемите, а последователното прилагане на законите прави процеса на промяна осезаем.

Настоящото проучване подчертава спешната необходимост от институционални и политически реформи в Ливан, наред с осезаеми мерки за борба с корупцията. Макар моралните задължения да са напреден план, тези реформи са от решаващо значение и за устойчивото развитие и подобряването на управлението.

2. Актуалност на изследването

Актуалността на това проучване се състои в изследването на дълбоко вкоренения проблем с корупцията в ливанския публичен сектор, в страна, която е изправена пред продължителна политическа нестабилност и предизвикателства в управлението. Корупцията в Ливан подкопава доверието на обществото, нарушава разпределението на ресурсите и засилва неефективността в критични сектори като: здравеопазване, образование и

инфраструктура. Предвид продължаващата финансова и икономическа криза в Ливан, борбата с корупцията е не само етичен императив, но и жизненоважна необходимост за възстановяването на институциите на страната и възвръщането на социално-икономическата стабилност. Освен това, с нарастващия международен натиск за реформи, ангажиментът на Ливан към антикорупционни практики е станал от съществено значение за получаването на международна помощ и подкрепа.

3. Обект и предмет на изследването

Обектът на настоящата дисертация има за цел да разгледа многостранното предизвикателство, свързано със съществуването на корупцията в публичния сектор на Ливан, като се фокусира конкретно върху управленските и административните практики.

Предметът на дисертацията обхваща възможностите за радикално подобряване на административните и управленски антикорупционни процедури в ливанските публични институции чрез идентифициране на пречките и ключовите фактори за тяхното прилагане. Предоставени са практически и контекстуално специфични препоръки за формулиране и прилагане на политики с цел насърчаване на прозрачността, отчетността и социално-икономическия прогрес в Ливан.

4. Цел и задачи на дисертацията

Целите на дисертацията са следните:

- Да се оцени съществуващата правна рамка и регулаторните механизми, свързани с предотвратяването на корупцията в ливанския публичен сектор, с конкретен акцент върху тяхното въздействие върху управленските и административните практики.
- Да се оцени институционалният капацитет и ефективността на антикорупционните агенции и органи в Ливан, по-специално по отношение на тяхната способност да се справят с рисковете и предизвикателствата, свързани с управленската и административната корупция.

- Да се анализират културните и социалните детерминанти, които влияят върху корупционното поведение и нагласи в ливанския публичен сектор, с акцент върху тяхното въздействие върху управленските и административните процеси на вземане на решения.

- Да се проучат социално-икономическите условия и тяхната роля за усилване или смекчаване на рисковете от корупция в ливанския публичен сектор, с особен акцент върху тяхното въздействие върху управленските и административните практики и поведение.

- Да се формулира всеобхватна, специфична за контекста рамка за предотвратяване на корупцията в публичния сектор на Ливанската република, с акцент върху управленските и административните стратегии и интервенции.

Задачи на дисертацията:

- Провеждане на изчерпателен преглед на литературата, посветена на корупцията

Преглед на съществуващата литература по превенция на корупцията, с конкретен акцент върху административните и управленските стратегии и интервенции. Анализ на най-добрите световни практики и конкретни казуси, свързани с ливанския контекст, които подчертават ефективните административни и управленски подходи за борба с корупцията.

- Оценка на правната рамка:

Анализ на съществуващата правна рамка и регулаторни механизми, свързани с превенцията на корупцията в ливанския публичен сектор, с особено внимание към тяхното въздействие върху административните и управленските практики. Идентифициране на силните и слабите страни, пропуските и областите за потенциално подобрене в правната рамка по отношение на административните и управленските аспекти на превенцията на корупцията.

- Оценка на институционалния капацитет:

Оценка на капацитета и ефективността на антикорупционните агенции, органи и институции, действащи в Ливанската република,

с акцент върху техните административни и управленски способности. Проучване на организационните структури, ресурсите и оперативните стратегии на тези структури от административна и управленска гледна точка.

- Проучване на културните детерминанти:

Проучване на културните и социалните фактори, които влияят върху поведението и нагласите, свързани с корупцията в ливанския контекст, с конкретен акцент върху тяхното влияние върху административните и управленските процеси на вземане на решения. Анализ на културните норми, практики и възприятия, свързани с корупцията, и тяхното влияние върху административната и управленската почтеност.

- Анализ на социално-икономическите фактори:

Проучване на социално-икономическите условия, които могат да засилят или да смекчат рисковете от корупция в публичния сектор на Ливан, като се фокуса е върху тяхното влияние върху административните и управленските практики. Изследват се икономическите показатели, разпределението на доходите, нивата на бедност и други релевантни фактори, както и тяхното влияние върху административната и управленската почтеност.

- Провеждане на интервюта и проучвания:

Това става със заинтересованите страни, включително правителствени служители, експерти по борба с корупцията, представители на гражданското общество и засегнати граждани чрез интервюта и проучвания, като се събира информация за административните и управленските предизвикателства и възможности в областта на предотвратяването на корупцията.

- Изготвяне на сравнителни анализи:

Извършване на сравнителни анализи с международните най-добри практики в областта на предотвратяването на корупцията, с конкретен акцент върху административните и управленските подходи. Извеждане на паралели и изводи от успешни

антикорупционни усилия в сходни контексти, които да послужат за основа на административните и управленските стратегии в Ливан.

- Формулиране на рамка, специфична за контекста:

Синтезиране на заключенията от правните, институционалните, културните и социално-икономическите анализи за разработване на всеобхватна, специфична за контекста рамка за предотвратяване на корупцията в ливанския публичен сектор, с конкретен акцент върху административните и управленските аспекти.

- Предоставяне на практически препоръки:

Предлагане на практически и приложими препоръки за формулиране и прилагане на политики въз основа на разработената рамка, специално пригодени за справяне с административните и управленските предизвикателства, идентифицирани в проучването. Подчертаване на конкретни стратегии и интервенции, насочени към подобряване на административния и управленския интегритет в усилията за предотвратяване на корупцията.

5. Методология на изследването

По отношение на методологията, това изследване използва смесен подход, комбиниращ качествени методи като интервюта и казуси с количествен анализ на данни от проучвания и съществуващи индекси за корупция. Този подход гарантира всеобхватен, многоизмерен анализ на корупцията в Ливан. Данните са събрани чрез обширни литературни прегледи, интервюта с ключови заинтересовани страни, проучвания, казуси и сравнителни анализи. Тази методологична рамка е структурирана така, че да отразява многоизмерния характер на корупцията и нейното сложно взаимодействие с правни, институционални, културни и социално-икономически фактори.

Методите включват формално-логически, конкретно-исторически, системно-структурни, статистически и социологически анализи. Специално място в методологичната база на настоящото проучване заемат методите на сравнително-

теоретичния и сравнително-приложния анализ. Основните използвани методи са интервюта, наблюдения, анкети и анализ на документи.

5. Ограничения на проблемния обхват на дисертационния труд

Няколко ограничения оказват влияние върху обхвата и резултатите от тази дисертация. Първо, наличността на изчерпателни и надеждни данни за корупцията в ливанския публичен сектор остава ограничена, а достъпът до чувствителни правителствени документи и вътрешни процеси е ограничен. Това затруднява възможността да се направят напълно точни изводи от първични източници. Освен това, политически чувствителният характер на корупцията в Ливан означава, че получаването на откровени мнения от заинтересованите страни може да бъде предизвикателство, което може да повлияе на дълбочината на интервютата и данните от проучванията. Сравнителният подход има своите ограничения. Макар България и други международни примери да предлагат ценни уроци, липсата на външен двигател за реформи в Ливан, като ЕС, затруднява прякото прилагане на тези модели. Освен това динамичната политическа и икономическа среда в Ливан може да направи някои от заключенията и препоръките остарели, ако по време на изследователския процес настъпят значителни промени.

II. РАЗМЕР И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Дисертацията е структурирана в увод, три глави, заключение и общо 208 страници. Основният текст съдържа 17 таблици и 7 фигури. Списъкът с източници се състои от 200 източника – книги, статии на английски, арабски и интернет източници.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ПЪРВА ГЛАВА. Корупцията по същество, ретроспекция и съвременни теоретични възгледи за нея

- 1.1. Понятието „корупция” в теорията, международното право и националното право.
- 1.2. Видове и форми на корупция в публичния сектор.
- 1.3. Общи характеристики на корупцията в публичния сектор
- 1.4. Изводи от първата глава

ВТОРА ГЛАВА. Международен правен опит в борбата срещу корупцията

- 2.1. Основни международни правни документи, които определят антикорупционната стратегия.
- 2.2. Опитът на някои чужди държави в борбата с корупционните престъпления.
- 2.3. Международното сътрудничество за предотвратяване на корупцията
- 2.4. Заключение от втора глава.

ТРЕТА ГЛАВА. Институционални предизвикателства и стратегии за реформи в борбата с корупцията в Ливан

- 3.1. Прозрачност и отчетност чрез административна реформа
- 3.2. Управленски подходи за борба с корупцията
- 3.3. Ангажимент за стратегическа и правна реформа
- 3.4. Основни заключения и стратегически препоръки

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

БИБЛИОГРАФИЯ

III. РЕЗЮМЕ НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Въведението представя началото на темата за предотвратяване на корупцията в публичния сектор на Ливанската република от административна и управленска гледна точка. В него се твърди, че корупцията в публичния сектор е важна и актуална за управлението. Тук се формулира проблемът на изследването и се прави опит да се изложи аргумент за ливанския контекст относно необходимостта от

адекватни административни и управленски средства за борба с корупцията.

ПЪРВА ГЛАВА „Корупцията в същността си, ретроспекция и съвременни теоретични възгледи“ има за цел да проучи същността на корупцията. Тя разглежда историческата и съвременната теория на понятието. Като цяло корупцията се описва като световно престъпление, което възпрепятства развитието, отслабва институциите и намалява доверието на обществото. Тази глава разглежда различни нива на корупция, от дребна до мащабна, като се фокусира върху социалните, политическите и икономическите ефекти, които корупцията оказва върху общностите. След това се представя многостранният характер на престъплението, свързвайки го с няколко фактора, които действат както на национално, така и на международно равнище, като подчертава неговите силно вредни ефекти върху управлението, икономическата стабилност, социалното доверие и устойчивостта на околната среда.

Първата част, „Концепция за корупцията в теорията, международното право и националното право“, предлага задълбочен теоретичен анализ на корупцията, като проучва нейното въздействие върху различни социални, политически и правни рамки. Тя започва с разглеждане на основните концепции за корупцията, като анализира нейните многобройни определения и проявления в рамките на социалните структури. Разделът използва исторически подход, като разглежда как разбирането за корупцията се е развило във времето и нейното широко влияние в различните култури и нации, независимо от техния размер или богатство. Той също така подчертава необходимостта корупцията да се разглежда в контекста на икономиката, като изтъква нейните последици за управлението, икономическото развитие и социалната справедливост.

Анализът представя корупцията като разрушителна сила, която подкопава демократичните ценности, подрива правната цялост и нарушава лоялната пазарна конкуренция. Обсъжда се как корупцията отслабва социалните системи, намалява доверието на обществото в институциите и задълбочава неравенството, особено в развиващите се страни, където нейните последици са най-тежки. Освен това разделът

подчертава как корупцията отслабва държавните структури, затруднява работата на публичния сектор и пречи на усилията за намаляване на бедността.

Ключова част от анализа се фокусира върху етичните и моралните измерения на корупцията, като разглежда нейното влияние върху индивидуалната и колективната отговорност. Изхождайки от философски и правни перспективи, се показва защо корупцията е морално неприемлива – как тя нарушава установените социални норми, подкопава личната почтеност и подрива доверието в общностите. Разделът проучва и връзката между корупцията и социалната справедливост, като поставя под въпрос как личната изгода често се постига за сметка на общественото благо.

От правна гледна точка разделът разглежда както международните, така и националните рамки, насочени към борба с корупцията. Изяснява се как корупцията е определена от правна гледна точка и предизвикателствата, свързани с прилагането на антикорупционни мерки в различни юрисдикции. Разделът подчертава важността на институционалните отговори, включително ролята на независимите антикорупционни органи, правните системи и международните конвенции, за справяне с широко разпространените ефекти на корупцията.

Освен това разделът изяснява ключови термини, свързани с корупцията, като предлага работни дефиниции на понятия като подкуп, злоупотреба с власт и системна корупция, с особено внимание към тяхната релевантност в ливанския контекст. Чрез интегриране на теоретични познания и практически съображения този раздел поставя основите за разбиране на по-широките последици от корупцията и очертава необходимите стъпки за справяне с нея, като предоставя солидна основа за следващите глави на дисертацията.

Втората част, „Видове и форми на корупция в публичния сектор“, предоставя изчерпателен анализ на различните форми на корупция, които се срещат в публичния сектор, като разглежда техните характеристики, причини и последствия. Публичният сектор, който отговаря за предоставянето на основни услуги като

образование, здравеопазване, правоприлагане и инфраструктура, е особено уязвим към корупция. Тази част очертава различните категории корупция и тяхното въздействие върху държавните институции и общественото доверие.

Разделът започва с разграничаване между корупция от страна на предлагането и корупция отстрана на търсенето, като обяснява как корупционните транзакции могат да включват предлагане (доставка) или приемане (търсене) на незаконни плащания или предимства. След това разглежда разликите между конвенционална и неконвенционална корупция. Конвенционалната корупция включва ясни размени, като подкуп, при които и даващият, и получаващият са съучастници. Неконвенционалната корупция обаче включва действия като присвояване и кражба, при които корумпираният служител се облагодетелства без пряка транзакционна връзка.

Корупцията се класифицира също така в големи и дребни форми. Голямата корупция, в която обикновено са замесени високопоставени длъжностни лица, води до мащабни злоупотреби с власт и има опустошителни последици за обществото, като неправилно разпределение на ресурсите и ерозия на управлението. Тази форма на корупция често се свързва с големи правителствени проекти, като развитие на инфраструктурата, при които значителни суми пари се отклоняват чрез подкуп. Дребната корупция, от друга страна, включва действия в по-малък мащаб, често срещани в ежедневните взаимодействия в публичния сектор, като даване на подкупи за получаване на рутинни услуги. Макар и да е по-малко сериозна от финансова гледна точка, дребната корупция има широко разпространено и вредно въздействие върху обществото, особено върху бедните, тъй като увеличава разходите за извършване на стопанска дейност и подкопава предоставянето на публични услуги.

В раздела се разглежда и политическата корупция, която е специфична форма на голяма корупция и включва манипулиране на политическите процеси за лична изгода. Политиците могат да използват влиянието си, за да си осигурят благоприятни политики или договори, често за сметка на обществения интерес. Политическата корупция може да доведе до отклоняване на ресурси от тези, които

най-много се нуждаят от тях, особено в страни със слаби демократични институции.

Освен това, разделът разглежда и други специфични форми на корупция, като подкуп, изнудване, търговия с влияние, непотизъм и злоупотреба с власт, всяка от които има свои собствени характеристики. Например, подкупът може да приема различни форми, включително подкуп на свидетели и подкуп на длъжностни лица, докато изнудването включва получаване на пари или стоки чрез принуда. Непотизмът, при който членове на семейството или близки приятели се облагодетелстват с работни места или ресурси, е често срещана форма на корупция както в публичния, така и в частния сектор. В раздела се разглеждат и по-фини форми на корупция, като фаворитизъм, който не винаги включва незаконни действия, но все пак представлява неетично поведение в публичните институции.

Третата част, „Общи характеристики на корупцията и корупцията в публичния сектор“, предлага задълбочен поглед върху широко разпространената природа на корупцията, особено в държавните институции, и нейното широкообхватно въздействие върху разработването на политики и предоставянето на публични услуги. Корупцията отслабва функционирането на държавните системи, подкопава доверието на обществото и намалява качеството на основните услуги, като оказва огромно напрежение върху публичните финанси. Въпреки че корупцията съществува във всички страни, нейните характеристики и мащаб варират значително в зависимост от политическия, икономическия и институционалния контекст на всяка нация. Дори в по-богатите страни корупцията може да приема по-малко видими форми, но когато бъде разкрита, често води до значителен обществен протест, което показва, че корупцията е вредна навсякъде, независимо от богатството на дадена страна.

Програмата на ООН за развитие класифицира корупцията в два основни типа: институционализирана (или системна) корупция и спонтанна корупция. В страни със слаби институции и широко разпространена корупция, това поведение се превръща в част от ежедневната дейност на правителството. В контраст с това, спонтанната корупция се среща в общества с по-силни етични устои,

възниква спорадично и често се дължи на специфични обстоятелства. В раздела се обяснява, че корупцията в публичния сектор действа на три основни нива: по-широката политическа система, вътрешното функциониране на публичния сектор и корупцията, специфична за агенциите, където субектите от публичния сектор взаимодействат с частни предприятия.

Политическото ниво включва дейности като манипулиране на избори, политически назначения на базата на покровителство и други форми на корупция, които нарушават демократичните процеси. Нивото на публичния сектор включва корупция в държавната администрация, особено по отношение на отчетността на служителите, практиките за възлагане на обществени поръчки и механизмите за оценка на работата на правителството. Корупцията в конкретни агенции възниква, когато служители от публичния сектор взаимодействат с частни предприятия, като използват правомощията си да разпределят ползи или да налагат разходи, често за лична изгода.

Няколко фактора допринасят за продължаването на корупцията, включително политическата нестабилност, лошото управление, ниските заплати и слабото прилагане на върховенството на закона. Тези условия създават среда, в която корупцията може да процъфтява. Когато политическите лидери и държавните служители не носят отговорност, корупцията се превръща в инструмент за лична изгода, подкопвайки общественото благо. Освен това, когато публичният сектор не разполага с адекватен надзор, корупционните практики лесно се прикриват, поддържайки цикъл на системна корупция.

Корупцията може да бъде под формата на „комисионна“, при която лицата активно участват в корупционни дейности, или „бездействие“, при което умишлено не предприемат действия. И двата вида подкопават доверието на обществото и възпрепятстват предоставянето на основни услуги. Корупцията води не само до финансови загуби, но и до значителни материални и нематериални щети, като увреждане на репутацията, нарушения на правата на човека и отклоняване на ресурси от важни обществени нужди.

В раздела се разглеждат и факторите, допринасящи за корупцията на национално равнище, включително размерът на страната, нейната история (особено новоосвободените или преходните държави) и зависимостта от природни ресурси. „Проклятието на ресурсите“ се отнася до тенденцията богатите на ресурси страни да имат по-високи нива на корупция поради изгодните възможности за търсене на рента и експлоатация на тези ресурси. Политическата нестабилност, слабите правни системи и лошото управление засилват корупцията в тези условия. Освен това връзката между размера на правителството и корупцията е сложна, като някои проучвания сочат, че по-големите правителства създават повече възможности за корупция поради по-голямата бюрокрация.

Глава 2. „Международен правен опит в борбата срещу корупцията“, разглежда глобалните правни рамки и съвместните усилия, установени за борба с корупцията. Осъзнавайки широко разпространените и вредни последици от корупцията, международната общност работи за създаването на правни инструменти, които насърчават трансграничното сътрудничество в борбата с този упорит проблем. Тази глава проследява еволюцията на тези правни рамки, оценява тяхната ефективност и идентифицира предизвикателствата, пред които е изправена глобалната борба срещу корупцията.

Корупцията подкопава управлението, подрива доверието на обществото и затруднява икономическия растеж, което я превръща в сериозен проблем за нациите по целия свят. В отговор на това са разработени правни механизми за установяване на общи стандарти за борба с корупцията на международно равнище, с акцент върху прозрачността, отчетността и етичното управление. Сложността на различните правни системи, културни норми и геополитически динамики обаче изисква индивидуален и нюансиран подход.

В главата се разглеждат критично силните и слабите страни на съществуващите международни правни инструменти, като се оценява способността им да насърчават трансграничното сътрудничество, да гарантират отчетността и да предотвратяват корупцията. Чрез анализ на глобалните усилия главата има за цел да предложи ценни идеи,

които биха могли да помогнат за усъвършенстване на стратегиите за борба с корупцията, особено в контекста на публичния сектор в Ливан.

Първата част, „Основните международни правни документи, които определят антикорупционната стратегия“, разглежда развитието и значението на ключовите международни правни инструменти, създадени за борба с корупцията в глобален мащаб. Тези рамки възникват в отговор на нарастващото осъзнаване, че корупцията е транснационален проблем, който не може да бъде решен от отделни страни, действащи самостоятелно. Еволюцията на тези споразумения е оформена от големи геополитически събития и нарастващата взаимозависимост между нациите. Инструменти като Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу корупцията (UNCAC), Конвенцията на Африканския съюз и различни регионални конвенции са се превърнали в основни инструменти в глобалната борба срещу корупцията.

В раздела са описани няколко влиятелни международни споразумения, всяко от които е насочено към различни аспекти на корупцията и установява задължителни задължения за държавите-членки. UNCAC, приета от Общото събрание на ООН през 2003 г., е най-всеобхватният многостранен договор. Тя предоставя универсална рамка за превенция, криминализация и международно сътрудничество в усилията за борба с корупцията. По-специално, тя включва разпоредби за възстановяване на активи, изискващи от държавите да връщат незаконни средства на страните им на произход, като по този начин се справят с проблема с откраднатите активи, скрити в чужбина.

Освен UNCAC, други важни регионални инструменти също играят ключова роля. Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването, например, е насочена към подкупването в международните търговски сделки и има за цел да изравни условията за мултинационалните компании, като държи подписалите я държави отговорни за подкупването, извършено от техните корпорации в чужбина. По подобен начин Конвенцията на Съвета на Европа за наказателното право относно корупцията хармонизира криминализирането на

различни корупционни практики, докато Конвенцията за гражданското право се фокусира върху гражданските средства за защита на жертвите на корупция.

Регионалните конвенции, като Междумериканската конвенция и Конвенцията на Африканския съюз за предотвратяване и борба с корупцията, предлагат рамки, които отговарят на местните предизвикателства, като същевременно допълват глобалните усилия. Тези конвенции насърчават сътрудничеството между съседните държави и адаптират решенията към регионалните нужди. Протоколът на ЮАОР е друг пример, който подчертава необходимостта от единно антикорупционно законодателство в Южна Африка, насърчава прозрачността в обществените поръчки и подчертава важноста на участието на гражданското общество.

В раздела се подчертава, че макар тези правни инструменти да се различават по обхват и регионален фокус, те имат обща цел: да насърчават международното сътрудничество, да гарантират отчетността и да ограничават корупцията през границите. Тези договори не само криминализират корупционните практики, но и предоставят механизми за взаимна правна помощ, възстановяване на активи и създаване на специализирани антикорупционни агенции. Тази международна правна рамка е от съществено значение за създаването на единен подход за борба с корупцията, с акцент върху правоприлагането, прозрачността и защитата на лицата, подаващи сигнали.

Във втората част, „Опитът на някои чужди държави в борбата с корупцията“, се разглежда как глобалната борба с корупцията е набрала значителна инерция през последните години, подкрепена от международни споразумения, които задължават държавите да третира корупционните практики като престъпления както в рамките на своите граници, така и в световен мащаб. Тези споразумения представляват колективен ангажимент за спазване на етичните стандарти и поддържане на почтеността както в публичния, така и в частния сектор. За да се оцени спазването на споразуменията, страните преминават през подробни оценки, които помагат да се

измери ефективността на усилията за борба с корупцията и да се идентифицират областите, в които са необходими подобрения

Швейцария е световен лидер в борбата с корупцията, особено в справянето с незаконни финансови потоци, свързани с политически експонирани лица (ПЕП). Като международен финансов център, Швейцария е разработила силна правна рамка за предотвратяване на влизането на незаконно придобити активи и за идентифициране, замразяване и връщане на тези активи. Ангажиментът на страната се илюстрира от строгите ѝ разпоредби за борба с изпирането на пари, споразуменията за взаимна правна помощ и специален процес за репатриране на активи. Успехът на Швейцария се подчертава от възстановяването на приблизително 1,6 милиарда щатски долара през последните две десетилетия, включително връщането на 500 милиона щатски долара на Нигерия по делото „Абача“, което е пример за успешно международно сътрудничество и възстановяване на активи.

В **Малайзия** Комисията за борба с корупцията (МАСС) спечели международно признание за усилията си и получи похвала от UNODC за ефективните си стратегии за борба с корупцията. Успехът на МАСС се дължи до голяма степен на специализираните съдилища за дела за корупция, силното междуведомствено сътрудничество и правните рамки като Закона за МАСС от 2009 г., който криминализира подкупването и засилва преследването. Проактивното международно сътрудничество и съвместните разследвания на Малайзия, особено в областта на борбата с изпирането на пари, допълнително затвърдиха ролята ѝ като модел за Югоизточна Азия.

Пътят на **Литва** в борбата с корупцията е белязан от амбицията ѝ да се присъедини към Европейския съюз, което доведе до значителни правни реформи и институционални промени. Създаването на Специалната разследваща служба (SIS) през 1997 г., последвано от пълната ѝ административна независимост през 2002 г., е от ключово значение за укрепването на усилията на страната в борбата с корупцията. Въпреки подобренията в индекса за възприемане на корупцията, Литва продължава да се сблъсква с предизвикателства при пълното прилагане на законите за борба с корупцията. Опитът на Литва подчертава значението на правните реформи и прозрачността в публичния сектор.

Сиера Леоне предлага уникална перспектива за борба с корупцията в постконфликтна обстановка. Създаването на Антикорупционната комисия (АСС) през 2000 г. е от централно значение за усилията на страната. Хибридният подход на АСС, фокусиран върху превенция, обществено образование и разследвания, спомогна за ангажирането на гражданското общество в антикорупционни инициативи. Страната също така интегрира възстановяването на активи в правната си рамка, възстановявайки милиони от присвоени средства. Създаването на Отдел за управление и защита на свидетели допълнително засили антикорупционните усилия на Сиера Леоне.

Пътят на **Сърбия** в борбата с корупцията започва през 2004 г. с въвеждането на изисквания за деклариране на имуществото на държавните служители, които по-късно бяха разширени с Закона за Агенцията за борба с корупцията от 2008 г. Това законодателство разшири декларациите за имущество и въведе механизми за налагане на спазването им. Въпреки че прилагането остава предизвикателство, усилията на Сърбия показват важността на прозрачността и правните рамки в борбата с корупцията.

Успехът на **Сингапур** в борбата с корупцията често се посочва като модел. Създаването на Бюрото за разследване на корупционни практики (СРІВ) през 1953 г. и Законът за предотвратяване на корупцията (РОСА) през 1960 г. положиха основите на изключително успешната рамка за борба с корупцията в страната. СРІВ работи с висока степен на автономност под ръководството на кабинета на министър-председателя, което го предпазва от политическа намеса. Подходът на Сингапур включва увеличаване на заплатите на държавните служители, намаляване на възможностите за корупция и налагане на тежки наказания за корупционни действия. Въпреки че корупцията продължава да съществува в частния сектор, опитът на Сингапур подчертава важността на силната политическа воля и институционалната независимост.

Южна Корея е постигнала значителен напредък в усилията си за борба с корупцията, особено с създаването на Отдел за борба с корупцията през 2013 г. в рамките на Върховната прокуратура. Този отдел се фокусира върху разследването на структурна корупция и

подкрепя международното сътрудничество в усилията за борба с корупцията. Подходът на Южна Корея съчетава възстановяването на активи с глобални мрежи за борба с корупцията, което показва важността както на националното, така и на международното сътрудничество.

Третата част, „Международно сътрудничество за предотвратяване на корупцията“, подчертава нарастващото значение на глобалното сътрудничество в борбата срещу корупцията, като изтъква взаимосвързаността на нациите в справянето с този широко разпространен проблем. Тъй като корупцията преминава националните граници, международното сътрудничество се превръща в жизненоважен инструмент за разработване на ефективни превантивни мерки. В тази част се разглеждат различни рамки и инструменти, чрез които страните са обединили усилията си, като се подчертава, че сътрудничеството се основава не само на етични съображения, но и на общото разбиране, че корупцията представлява глобална заплаха за управлението, стабилността и развитието.

Дискусията се фокусира върху ключови международни споразумения и механизми, които улесняват сътрудничеството, с особено внимание към екстрадицията, взаимната правна помощ и възстановяването на активи. Например, съгласно Конвенцията на Организацията на обединените нации срещу корупцията (UNCAC), страните са длъжни да екстрадират лица, замесени в корупционни престъпления, независимо от местонахождението им. Екстрадицията се прилага не само за престъпления, свързани с корупция, но и за свързани с тях престъпления, което осигурява по-широк подход за борба с корупцията. Дори държавите, които нямат договори за екстрадиция, могат да разчитат на UNCAC като правна основа за сътрудничество.

Взаимната правна помощ е друга важна област, в която държавите се ангажират да се подкрепят взаимно при наказателни разследвания, преследвания и съдебни производства. Тази помощ включва дейности като събиране на доказателства, извършване на претърсвания, предоставяне на експертни оценки и идентифициране и проследяване на приходи от престъпна дейност. В раздела се подчертава, че ефективността на взаимната правна помощ зависи от

готовността на държавите да преодолеят пречки като банковата тайна, и се препоръчват ускорени процедури за осигуряване на навременно сътрудничество.

Възстановяването на активи, откраднати чрез корупция, е критичен аспект на международното сътрудничество. В раздела се обсъжда важноста на сътрудничеството между държавите за проследяване, замразяване и връщане на незаконни активи на законните им собственици. UNCAC изисква връщането на откраднатите активи в страната на произход, което е особено важно за възстановяването на икономиките в развиващите се страни, където корумпирани лидери са отклонили значителни публични средства. Технологичните постижения, като анализа на данни и блокчейн, също са подчертани като ключови инструменти за идентифициране на подозрителни дейности, проследяване на финансовите потоци и повишаване на прозрачността в глобалните финансови системи.

Въпреки тези постижения, в раздела се признават предизвикателствата пред международното сътрудничество. Разликите в правните системи, културните норми, политическите интереси и различните нива на ангажираност между държавите затрудняват прилагането на последователни мерки за борба с корупцията в световен мащаб. Въпреки това, в раздела се твърди, че взаимната правна помощ, съвместните разследвания и обменът на информация са от основно значение за укрепването на международното сътрудничество. Съвместните разследвания, при които властите от няколко държави си сътрудничат по един и същ случай, са особено ефективни в борбата с трансграничната корупция. Този подход позволява обединяването на ресурси, знания и опит, като гарантира, че разследванията са по-задълбочени и че отговорните за корупцията носят отговорност, независимо къде се опитват да се скрият.

ТРЕТА ГЛАВА „Институционални предизвикателства и стратегии за реформи в борбата с корупцията в Ливан“, разглежда административните и управленските измерения на корупцията в публичния сектор на Ливан. Тя подчертава дълбоко вкоренената природа на корупцията, която се подхранва от политическия клиентелизъм, конфесионалното разпределение на властта,

фрагментирания надзор и институционалната неефективност. Тези фактори създават среда, в която корупцията не е просто поредица от изолирани инциденти, а по-скоро резултат от по-широки провали в управлението.

Главата разглежда критични области за усилията на Ливан в борбата с корупцията, като слабостите в институциите за борба с корупцията, интегритета на съдебната система и правоприлагащите органи, административния капацитет и публичната отчетност. Тя разглежда и потенциалната роля на технологиите и гражданското общество в борбата с корупцията. Комбинирайки местните предизвикателства с международните стратегии за реформи, главата предлага стратегически препоръки за защита на инициативите на Ливан за борба с корупцията от политическа намеса и за укрепване на отчетността на различни нива на управление.

Първата част, „Прозрачност и отчетност чрез административна реформа“, разглежда предизвикателствата, пред които са изправени Ливан и България в борбата с корупцията, формирани от техните различни политически, икономически и исторически контексти. Сравнителният анализ показва, че докато корупцията в Ливан се подхранва от сектантския клиентелизъм, корупцията в България е вкоренена в посткомунистическия олигархичен контрол. Тази част подчертава сложните фактори, които оказват влияние върху двете страни, и предлага ценни поуки за усилията за реформи в Ливан, особено в области като прозрачност, отчетност и цифрово управление.

В Ливан сектантската система за разпределение на властта затвърждава дълбокия политически клиентелизъм, при който назначаването на държавни длъжности и разпределението на ресурсите се основават на сектантска лоялност, а не на заслуги. Тази структура е довела до широко разпространена неефективност в ключови обществени услуги като електроснабдяването, управлението на отпадъците и здравеопазването. Липсата на стандартизирани и дигитализирани системи за управление на човешките ресурси допълнително утежнява тези проблеми, като позволява на неформални мрежи да доминират набирането на персонал, а политическото

влияние да нарушава предоставянето на услуги. Примери за тази дисфункция са кризата с управлението на отпадъците през 2015 г., при която боклукът се натрупа по улиците поради политически фаворитизъм при договорите за събиране на отпадъци, и експлозията в пристанището на Бейрут през 2020 г., при която опасни материали бяха съхранявани неправилно поради политическа бездейност. Тези инциденти са пример за опустошителните последици от политическата намеса.

За да се справи с тези предизвикателства, Ливан би могъл да обмисли въвеждането на цифрови платформи за набиране на персонал, подобни на тези в Естония и Йордания. Тези платформи биха могли да помогнат за стандартизиране на процесите на наемане, намаляване на политическата манипулация и повишаване на прозрачността. Освен това, борбата с политическия фаворитизъм, особено в ключови сектори като електроенергията, където са похарчени милиарди, без да се постигне надеждно обслужване, би могло да помогне за по-ефективното пренасочване на публичните ресурси.

България, макар и да се сблъсква със свои собствени уникални предизвикателства, отдавна е започнала битка с корупцията, кореняща се в олигархичния контрол, възникнал след падането на комунизма. Бързата приватизация на държавните предприятия доведе до възникването на мощен елит, който се утвърди в политическите мрежи, контролирайки обществените поръчки и други ключови сектори. Присъединяването на България към ЕС през 2007 г. обаче въведе външен надзор чрез Механизма за сътрудничество и проверка (МСП), който изискваше от страната да проведе реформи в области като прозрачност, независимост на съдебната система и мерки за борба с корупцията. Една забележителна реформа беше въвеждането на електронни платформи за възлагане на обществени поръчки, което ограничи политическия фаворитизъм и повиши прозрачността при възлагането на обществени поръчки.

Въпреки че България постигна значителен напредък, предизвикателствата продължават, особено по отношение на

селективното преследване и политическата намеса в дела с голям обществен интерес. В отговор на това през 2021 г. България реструктурира Комисията за борба с корупцията (КБКПИ) в Комисия за борба с корупцията и незаконно придобитите имущества (КБКПИИ), за да укрепи нейната независимост и да подобри отчетността. Реформите в България, насърчавани от ЕС, показват, че външният натиск, съчетан с институционални промени, може да има значително въздействие върху намаляването на корупцията, въпреки че са необходими постоянни усилия.

В раздела се прави допълнително сравнение между липсата на институционална независимост и фрагментирания надзор в Ливан и структурираните и ръководени от ЕС реформи в България. Докато Ливан се бори с ограниченията на своята Национална антикорупционна комисия (НАКК), която няма прокурорски правомощия и е обект на политическа намеса, усилията на България в борбата с корупцията са по-успешни благодарение на постоянния надзор от страна на ЕС и външния натиск. Ливан може да се поучи от опита на България, особено в области като укрепване на институционалния капацитет, насърчаване на прозрачността и въвеждане на външни механизми за надзор, за да се гарантира отчетността на правителството.

В заключение, в раздела се подчертава, че Ливан трябва да премине от повърхностни реформи към приемане на всеобхватна стратегия за борба с корупцията. Това трябва да включва укрепване на ключови институции като НАКК, засилване на ролята на гражданското общество и използване на международното сътрудничество. В раздела се подчертава и значението на инструментите за цифрово управление, като платформи за електронни обществени поръчки и системи за деклариране на имущество, за намаляване на рисковете от корупция и повишаване на отчетността в публичния сектор. Като се възползва от опита на България, Ливан може да разработи по-структуриран и ефективен подход за борба с корупцията.

Във втората част, „Управленски подходи за борба с корупцията“, се разглеждат управленските и институционалните аспекти на корупцията както в Ливан, така и в България, като се поставя акцент върху съдебната система, правоприлагащите органи и административния капацитет във всяка от двете страни. В нея се сравняват структурните причини за корупцията, се идентифицират основните форми на корупция и се представят практически стратегии за реформи.

В Ливан корупцията е дълбоко вкоренена в съдебната система и системата за правоприлагане, като се влошава от сектантския модел на разпределение на властта, който подкопава институционалната независимост. Използването на сектантски квоти при назначаването на съдии отслабва назначаването на базата на заслуги, което води до пристрастност и неефективност. Например, съдиите често се назначават въз основа на политически връзки, а не на квалификации, което води до забавяне на съдебните решения и подкопава доверието в правната система. Ярък пример за това е експлозията в пристанището на Бейрут, където политическата намеса попречи на разследванията. Разделът се застъпва за приемането на цифрова система за назначаване на съдии, за да се повиши прозрачността и да се ограничи сектантското влияние.

България, макар и да се сблъсква със свои собствени предизвикателства, представя различен модел. Въпреки че в България няма сектантска система като в Ливан, политическият и олигархичният контрол все още оказва значително влияние върху съдебната система. В тази част се подчертават разликите между съдебните системи на Ливан и България, като се изтъква, че докато България се възползва от реформите, насочени от ЕС, Ливан няма подобен външен механизъм за прилагане.

В раздела се разглеждат и различни форми на съдебна корупция, включително подкуп, непотизъм и политическа намеса. В Ливан подкупът е широко разпространен на всички нива, като съдиите приемат плащания, за да повлияят на сроковете по делата, а политическите фигури манипулират съдебните решения в своя полза.

Забележителен пример е забавянето на разследванията по катастрофата в пристанището на Бейрут, където политическата намеса забави напредъка. В раздела се предлагат няколко решения за Ливан, като укрепване на разследващите органи, въвеждане на конкурентни процедури за подбор на съдии и насърчаване на обучението по съдебна етика. Предлага се също така създаването на независими, прозрачни и разнообразни комисии за подбор, за да се гарантира справедливост в съдебната система.

Освен това разделът разглежда корупцията в правоприлагащите органи на Ливан, където по-нисшите служители често биват подкупвани да пренебрегнат нарушения или да ускорят процедурите, докато по-висшите служители защитават престъпните мрежи. Общественото доверие в полицията е ниско, като проучванията показват, че над 60 % от ливанските граждани смятат, че полицията е повлияна от политически или сектантски връзки. Това широко разпространено недоверие подкопава сътрудничеството на обществото с разследванията и подхранва организираната престъпност. За да се бори с това, разделът предлага създаването на вътрешни механизми за подаване на сигнали, като криптирани цифрови горещи линии, които да позволяват на служителите да сигнализират за нередности анонимно и без страх от репресии. Опитът на България с вътрешния контрол в Министерството на вътрешните работи се използва като модел за Ливан, където подобни платформи са помогнали за разкриването на злоупотреби от страна на

В заключение, макар Ливан да е изправен пред сериозни предизвикателства, от опита на България могат да се извлекат практически поуки. Чрез укрепване на антикорупционните институции, използване на цифрови инструменти за прозрачност и гарантиране на независимостта на съдебната система и правоприлагащите органи, Ливан може да започне да премахва дълбоко вкоренената корупция, която пречи на ефективното управление. Ключовите препоръки за Ливан включват укрепване на независимостта на съдебната система, въвеждане на практики за назначаване на базата на заслуги в публичната администрация и

прилагане на цифрови реформи за повишаване на прозрачността и отчетността.

Третата част, „Ангажимент към стратегическа и правна реформа“, разглежда подхода на Ливан към антикорупционната реформа, като анализира ключови стратегии в електронното правителство, институционалната отчетност и участието на обществеността. Частта сравнява предизвикателствата пред Ливан с примери за реформи от България, Тунис, Йордания и Естония, като подчертава поуките и препоръките за антикорупционния път на Ливан.

Първата част разглежда инициативите на Ливан в областта на електронното правителство и културната толерантност към корупцията. В Ливан корупцията е дълбоко вкоренена в социално-политическия пейзаж поради нормализирането на клиентелизма, сектантското фаворизиране и безнаказаността на елита. Проучване от 2021 г. показва, че докато 84 % от ливанските граждани смятат, че корупцията е широко разпространена, само 15 % вярват, че държавните институции могат да се справят с нея. Това несъответствие между общественото възприятие и доверието в институциите отразява по-голямото предизвикателство за промяна в поведението. За да се справи с това, разделът препоръчва Ливан да приеме стратегии, използвани в страни като Грузия и Руанда, включително обратна връзка чрез SMS след предоставяне на услугата, инструменти за анонимно подаване на сигнали и образователни кампании в училища и университети. Той също така подчертава необходимостта от защита и стимулиране на лицата, подаващи сигнали, и засилване на участието на гражданското общество в мониторинга на услугите.

След това разделът се впуска в институционалните механизми за отчетност. Националната антикорупционна комисия на Ливан (НАСС) е възпрепятствана от политическа намеса, слаби мандати и липса на финансиране. Одитът на телекомуникационния сектор, който разкрива разлика от 6 милиарда долара, е ярък пример за слабата способност на държавата да прилага законите. В контраст с това, надзорните органи в България, като КПКОНПИ, са показали по-добри резултати

благодарение на реформите, насърчавани от ЕС, въпреки че предизвикателствата продължават да съществуват. На Ливан се препоръчва да създаде хибриден модел на надзор, комбиниращ подхода на Тунис за преходно правосъдие с централизираната система за подаване на жалби на Йордания, като например „Омбудсман за обществена почтеност“, свързан с Сметната палата. Освен това Ливан трябва да даде приоритет на прозрачността на общинско равнище, следвайки програмата на България за отворено местно управление (OLGP), за да подобри гражданския контрол и медийното отразяване на местните бюджети и договори.

По отношение на мониторинга на антикорупционните политики Ливан е изправен пред големи предизвикателства в областта на събирането на данни, междуправителствената координация и прилагането. Неуспехът на електронния портал на Министерството на здравеопазването на Ливан през 2017 г. е пример за тези недостатъци. Платформите за деклариране на активи в реално време и електронни обществени поръчки в България предоставят модел, който Ливан може да възприеме, но успехът зависи от междуправителствените протоколи, управлението на промените и политическата подкрепа. В раздела се препоръчва Ливан да използва цифрови инструменти като блокчейн за кадастъра и изкуствен интелект за откриване на аномалии в обществените поръчки, подкрепени от надеждни мерки за киберсигурност, за да се гарантира сигурността на тези платформи.

В раздела се подчертават и блокчейна и електронното управление като решения, като се цитира успехът на Естония с подкрепени от блокчейн системи за електронно управление. Инфраструктурата за безключови подписи (KSI) и електронното пребиваване в Естония са доказали, че осигуряват сигурни и прозрачни услуги, и Ливан би могъл да приложи тези технологии, за да предотврати измамите в областта на земята и обществените поръчки, да издава сигурни цифрови идентичности и да проследява международната помощ по по-прозрачен начин. Пилотни проекти биха могли да бъдат стартирани в общини с участието на донори, като Библос или Баалбек, в партньорство с ПРООН и Световната банка за разработване на проследяване на помощта на базата на блокчейн.

Оценката на антикорупционните политики е друга важна тема в тази част. Системите за мониторинг в Ливан са спорадични и политизирани, без критерии за сравнение и отчетност, за разлика от рамката на България за сътрудничество и проверка, която е допринесла за измерим напредък. Ливан се насърчава да разработи SMART (конкретни, измерими, постижими, релевантни, обвързани с времеви рамки) критерии за сравнение, да възложи независими оценки и да обвърже антикорупционните политики с икономическите стратегии. В раздела се подчертава важността на събирането на разбити по категории данни, за да се насочат реформите там, където са най-необходими, и въвеждането на карти за оценка, насочени към гражданите, като „Картата за оценка на гражданите“ в Индия, за да се оцени работата на правителството.

Ангажираността на гражданското общество и участието на обществеността са от съществено значение за усилията на Ливан в борбата с корупцията. Ливанското гражданско общество е демонстрирало своята сила в протестите, особено в протестите от 2019 г., но остава недофинансирано, уязвимо и ограничено от правна гледна точка. В раздела се препоръчват поэтапни стратегии за засилване на ролята на гражданското общество, включително укрепване на законите за защитата на лицата, подаващи сигнали за нередности, защита на НПО и интегриране на гражданското образование в училищата. Освен това правителството се насърчава да стартира „Програма за стипендии за гражданското общество“, за да свърже университетските възпитаници с НПО, работещи в областта на прозрачността, като по този начин се изгради дългосрочен капацитет.

Реформите в областта на управлението на човешките ресурси и изграждането на капацитет са от жизненоважно значение за ефективните рамки за борба с корупцията. Ливан се бори с политическа намеса, лоша координация между институциите и слабо прилагане на законите за борба с корупцията. Въз основа на системата за сътрудничество и проверка на България, на Ливан се препоръчва да определи показатели за ефективност, да създаде независим орган за мониторинг и да разработи централизирана платформа за мониторинг и оценка (M&E). Тези усилия трябва да бъдат интегрирани в диалога за реформа на публичните финанси в Ливан с международни

партньори като МВФ. Освен това, университетите и институтите за обучение на държавни служители в Ливан трябва да реструктурират своите учебни програми, за да включат обучение по борба с корупцията и етика, по модела на програмите на България след присъединяването ѝ към ЕС.

Накрая, укрепването на институционалните рамки е от решаващо значение за антикорупционната стратегия на Ливан. Фрагментираният мандати и политическите назначения в Ливан подкопават институционалната независимост. В раздела се предлага консолидиране на надзорните органи, осигуряване на правна защита за длъжностни лица и лица, подаващи сигнали за нарушения, и използване на оценки в реално време чрез табла, подобни на съдебната карта на България. Реформите трябва да бъдат съобразени с контекста на Ливан, като се черпи опит от страни като Естония и Тунис, където цифровите инструменти и централизираният надзор са се доказали като ефективни за намаляване на корупцията.

Разделът завършва с важността на общественото съзнание и нагласите на обществото за поддържане на реформите. Корупцията в Ливан е нормализирана от клиентелизма и безнаказаността на елита, като проучванията показват, че обществото е осведомено, но има малко възможности да действа. Разделът препоръчва публични кампании за разпространяване на информация за въздействието на корупцията, включване на гражданско образование в училищата, защита на независимата журналистика и финансиране на младежки инициативи за прозрачност. Гамификацията и мобилните приложения могат да се използват за ангажиране на учениците в сигнализиране на корупция, подобно на успешните програми в Индонезия и Кения. Социалните маркетингови кампании, съчетани с истории от реалния живот, могат да променят дълбоко вкоренените културни нагласи към корупцията, а Ливан може да се поучи от кампанията „Не бъдете страничен наблюдател“ в Грузия, която успешно промени националните норми по отношение на подкупите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Основната цел на тази дисертация беше да проучи задълбочено структурното вкореняване на корупцията в публичния сектор на

Ливан, като използва строг административен и институционален анализ. Изследването включва сравнителни данни, извлечени от опита на България и няколко други избрани международни модели. Колективните заключения недвусмислено показват, че корупцията в Ливан представлява нещо повече от просто набор от изолирани етични пропуски; тя е, по същество, дълбоко вкоренена пропусната възможност в управлението. Този системен проблем е неразривно свързан с конфесионалната политическа архитектура на страната, укрепените елитни мрежи и критичните институционални недостатъци.

Успешното потвърждение на хипотезите на изследването подчертава дълбоката сериозност на предизвикателствата, свързани с корупцията в Ливан. Широкото разпространение на политическата намеса, отчетливата липса на истинска независимост на прокуратурата и широко разпространената системна неефективност постоянно поддържат корупционна среда. Тази среда се поддържа до голяма степен от практиката на силно политизирани назначения и дълбоко вкоренена зависимост от непрозрачни административни процедури. Въпреки тези огромни вътрешни пречки, изследването подчертава конкретни основания за оптимизъм, позовавайки се на международни прецеденти. Процесите на реформи в България, предизвикани от ЕС, пионерският модел на цифрово управление в Естония и ориентираните към резултати системи за борба с корупцията в Сингапур доказват, че системната институционална трансформация не само е възможна, но и нейната ефективност е измерима.

Изследването ясно потвърждава, че ефективната административна реформа, при условие че е строго защитена от партийна политическа намеса и значително подкрепена от технологични постижения, представлява основната опора на всяка успешна стратегия за борба с корупцията. Интегрирането на цифрови инструменти, насърчаването на участието на обществеността и използването на международни механизми за подкрепа се оказват не като допълнителни мерки, а като незаменими компоненти за изграждането на устойчива рамка за борба с корупцията. Освен това, култивирането на силно обществено съзнание и активното

насърчаване на участието на гражданското общество са от жизненоважно значение за преобразуването на културната толерантност към корупцията, като по този начин се осигурява необходимият натиск отдолу нагоре за по-голяма отчетност на правителството.

Независимо от специфичните вътрешни предизвикателства, пред които е изправен Ливан – по-специално политическата му фрагментация и липсата на мощен, обединяващ външен катализатор, подобен на присъединяването към ЕС – дисертацията успешно идентифицира приложими и съобразени с контекста стратегии за реформи. Ключовите препоръки включват: значително укрепване на надзорните институции с юридически правомощия; строго въвеждане на реформи, основани на заслуги, в цялата структура на държавната администрация; и създаване на централизирани системи за мониторинг и оценка (М&Е), които се подкрепят силно както от цифрови, така и от граждански инструменти за ангажираност. Тези целенасочени стратегии биха създали по-устойчива основа за ефективни мерки за борба с корупцията, дори в силно поляризирана политическа среда.

IV. ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Научно-приложни приноси:

1. Дисертацията предоставя задълбочена систематизация на съществуващия теоретичен дискурс относно корупцията, управлението на публичния сектор и глобалните стратегии за борба с корупция.

2. Представена е корупцията в Ливан като дълбоко структурен проблем, като строго се подчертават нейните системни корени, вградени в ливанската политическа архитектура, по-специално механизмите на клиентелизъм и покровителство.

3. Предлагат се ефективни антикорупционни стратегии, които отговарят по уникален начин на социално-политическа среда в Ливан.

4. Разработена е специфична методология за оценка на ефективността на антикорупционните усилия. Тя включва разработване на сравнителна аналитична рамка, която ефективно свързва антикорупционната среда в Ливан с утвърдените международни най-добри практики.

Научно-практически приноси:

1. Изследването представя практически насоки за институционална реформа, внедряване на механизми за цифрово управление и повишаване на прозрачността в публичния сектор в страната.

2. Показват се начините, чрез които утвърдената световна практика за борба с корупцията може да се приложи в Ливан и промените в законодателството, които да доведат до това.

3. Предлага се създаването на законодателна база за защитата на лицата, подаващи сигнали за корупция, въвеждане на публични конкурси за набиране на държавни служители, разработване на централизирани платформи за мониторинг на обществените поръчки.

V. ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА:

1. QASEM, F., “CORRUPTION IN THE DIGITAL AGE: INVESTIGATING NEW FORMS AND COUNTERMEASURES”- International Journal Sustainable Development”: Volume SD- 3/2023 ISSN 1314-4138(print), ISSN 2367-5454(online) p.50-53 - March 3, 2023.
https://9490190a-8e69-4f88-8921-6f96a021a4d6.filesusr.com/ugd/2f29d0_0807a8c5fbb0462abbce9426feb7b860.pdf
2. QASEM, F.,” Whistleblower Protections and Their Impact on Reducing Corruption in Public and Private Sectors”- Varna Free University e-journal Issue 24 ISSN 1313- 7514 –2025.
<https://ejournal.vfu.bg/index.php/vfu/article/view/216>
3. QASEM, F., “The Psychological Factors Behind Corruption”- International Journal Sustainable Development”: Volume SD- 3/2023 ISSN 1314-4138(print), ISSN 2367-5454(online) p.42-45- March 3, 2023.
https://9490190a-8e69-4f88-8921-6f96a021a4d6.filesusr.com/ugd/2f29d0_0807a8c5fbb0462abbce9426feb7b860.pdf